

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
Т
С
К
А

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 12.

Београдъ 19. Марта.

1848.

ГОСПОДИНУ СА ДВА КРСТА. *)

У 49. броју Подунавке за годину 1847 наштампанъ е чланакъ коме е име: *Неколико речий „Сѣверной пчели“ о Г. Вука преводу „Новога завѣта.“* На свршетку тога чланка мѣсто имена онога кой га е писао, стое два крста (††): тако љу и я књижевника онога у овоме одговору звати *господинъ са два крста.*

Истина да е оно *неколико риечи* говорено као *Сѣверной пчели*, коя е хвалила мой приеводъ Новога завѣта на Српскій ѣзикъ, али е о моему дѣлу и управо противъ мене; за то е и дужность моя на оно одговорити, а Сѣверна пчела одговорила кадъ што не одговорила, како јој драго.

Господинъ са два крста каже: 1.) да ѣзикъ у моме приеводу Новога завѣта не валя: да ние нити говорный нити писменный ѣзикъ Срба, него да е смѣса Црногорскога и Херцеговачкогъ нарѣчја, и „да е,“ вели, онај „г. дописатель“ Сѣверне пчеле за то „знао, а нѣ томе, да му е позната была распра учены Срба противу ѣзыка, кои“ я „Србила налетнути трудилъ се, онъ бы се влачно у реченомъ члену своомъ уздржао одъ сваке похвале.“ 2.) Каже да се я у преводѣ Новога завѣта на Српскій ѣзикъ нивсамъ „ползовао Грчкимъ текстомъ,“ и то доказуе тиёмъ што самъ Грчку ричь *акриди* (Мат. Ш., 4., Марк. I., 6.) превео са *скакавци* а не са *вршици одъ траве*, или *ластаръ*, и вели да самъ „волео слѣдовати овде *Лутеру* и *Латинской цркви*, него *обазрети се шта*“ моя „*восточна црква о томе држи!*“ Онъ истина признае да Грчка ричь *акрисъ* и Славенска *пружь* (*прузи*,

пружие) значи найпріе *скакавацъ*, али вели „подъ истомъ речію *разумева се и овршиѣ граница и ваобште бійля,*“ и каже да се „у овой речи“ нивсамъ „држао превода Грчке цркве: *еръ она безизятно подъ речію „акриди“ у поменутымъ мѣстама Евангелія розумева оврше растѣнія, коима се св. Иоаниъ у пустыњи питао, а никако скакавце, као што“ самъ я „превео.“ „Ние ли“ вели „прече помислити, да е св. Иоаниъ, као строгій постникъ, во овршиѣ некогъ растѣнія у пустыњи, него да се рачіо скакавцима, као вѣштествомъ меснатымъ?“ За свѣдоцбу овнихъ своихъ мисли и ричи доводи онъ *Церковный Словарь Петра Алексѣева*, и гдѣ кое данашнѣ Грчке списатель. 3.) Да самъ я „подъ *Мелхитариста* у *Бечу*, и то *ниовымъ ижедивеніемъ печегао* (sic) на *Србски Новый Завѣтъ.*“ И 4.) да самъ овај приеводъ свой штампаво „безъ икаквогъ саучастія надлежне црковне власти, и безъ предварителногъ споразумѣнія са ученымъ свое цркве *Богословица.*“*

Ово су најглавнѣ ричи господина са два крста коима мене криви и приеводъ мой куди: ево садъ и моего одговора или управо рѣши правдана и обране.

На 1.) Што се тиче нашега ѣзика и њгове чистоте, то е распра дуга и широка: већ има више одъ 30. година како се я съ нашимъ књижевницима око тога препиремъ, пакъ смо се јошъ слабо съ мѣста помакли. Већ су и иностранци многи, као н. пр. Руси, Ниемци и т. д., слушајући распре наше, почели ѣзикъ нашъ управо познавати и учити, а нашихъ највише књижевника мисле о њму овако као што су и пріе 30. година мислили. За то ћемо мы ову стваръ оставити за другій путь, особито докъ видимо шта ће у Гласнику Друштва Српске Словесности на свіетъ изниети „Г. Дра *Јована Сте-*

*) Съ допуштѣнѣмъ г. списателя правописъ е промѣнѣнъ. у.

иѣа *Бзыкѣслоуна прилѣчанія на предговоръ* къ о-
воме моему приеводу. Али опеть не могу оста-
вити да не споменемъ да господинъ са два крста
нема право што каже да я Србима *намећемъ* не-
какавъ *езикъ*. Я самъ се трудно и единако се
трудимъ да быхъ *езикъ нашъ*, и то колико е мо-
гуће свега народа Српскога, показао какавъ е,
и да быхъ *правила нѣгова* скупио и у редъ на-
мѣстїю. Ако господинъ са два крста овай трудъ
мой не назива *наметаѣмъ* *езика*, него заиста
мисли да я Србима какавъ *езикъ намећемъ*, нека
то покаже мѣстимице и посвѣдочи моимъ рече-
нїма.

На 2.) Што самъ я казао да е св. Іованъ у
пустини ео *скакавце* а не *врише одъ траве* или
ластаръ, у томе нити самъ се повео по Лутеру
ни по Латинской цркви, него по Руской цркви
и по *святѣйшему синоду*. У Рускоме евангелїю
кое е у Петербургу по заповиести цара Алексан-
дра, „Благославенїемъ же Сѣѣйшаго Правительствїа
Всероссїйскаго Синода“ наштампано 1820. године, и
кое у предговору препоручую народу да чита:
„*Михаилъ*, Митрополитъ Новгородскїй и Санкт-
петербургскїй, *Серафимъ*, Митрополитъ Москов-
скїй и Коломенскїй, *Филаретъ*, Архіепископъ Твер-
скїй и Кашинскїй,“ — стои на обадва помену-
та мѣста: „*акриды*,“ а да не бы ко криво помислио
да ова речъ значи друго што осимъ *скакавци*,
стои додато долъ подъ крстиѣемъ: „*Родъ сара-
чи*.“ Я самъ волю у овоме држати се данаш-
нїихъ Рускїихъ богослова него ли Грчкїихъ
између осталихъ узрока и за то, што су да-
нашнїи Грчки богослови понавїше самоуци и
овїемъ се посломъ забавляю само узредъ, као
и наши, а у Руса се то учи као што треба, и
кои за тай посао нїе, онаї се унѣ и не мїеца.
Ова е распра садъ свршена само за то што су
Руси тако казали, па и я по нїима; али кадъ не
бы тога узрока было, него кадъ бы валяло тра-
жити по кнїигама ученихъ люди шта значи
Грчка речъ *акрисъ*, я быхъ мислїю да еданъ Нѣ-
мачки, Француски или Англїйски правый филологъ
зна болъ старый Грчкїй *езикъ* одъ свою данаш-
нїихъ Грчкїихъ даскала и логїотата, као што
смо видѣли у свое вїеме да еданъ Чехъ или
Краняцъ или Словакъ зна болъ Славенскїй (нашъ
црквеный) *езикъ* одъ свою нашїихъ богослова и
професора Славенскога *езика* и богословїе. А
оваки Европски филолози, као н. пр. Стефанусъ,
Бретинайдеръ, Паше и т. д. да речъ *акрисъ* зна-
чи што друго до *скакавцъ* немаю никаква дру-
гога спомена осимъ да е было люди кои су безъ

и кака узрока по своїой воли хтѣли наметнути
їой да значи и *врише одъ траве*. Ако ли госпо-
динъ са два крста мисли одъ мене друкчїе за
Европске и данашнїи Грчке филологе, да се по-
вратимо опеть къ Русима: кадъ е онъ противъ
мене узео за свѣдочанство рѣчникъ Алексїева
(коя е првый путъ наштампанъ 1773. године), онъ
мора признати да више валя вѣровати рѣчнику
Руске академїе (коя е наштампанъ много послїе)
него ли ономе *старїему еднога човѣка*. А у рѣч-
нику Руске академїе кодъ речи *акрида* стои о-
вако: „*Акрида*, *иды*, с. ж. мн. 1. скл. Греч. Боль-
шого роду саранча, водящаяся въ странахъ Азїи
и Африки, которую многїе народы издревле въ
пищу употребляли. По сей причинѣ Дїодоръ Си-
цилійскїй и Стралонъ называютъ Аравлянъ Акри-
дофагами, т. е. пругоядцами. Иудеи такъже, какъ
и сосѣди ихъ, употребляли акриды въ пищу, что
книга Левить 11. 22. свидѣтельствуесть. Сїя да асте
отъ сїихъ вруха и подобная ему... и акриду и
подобная ей. Акриды по Гречески точно то зна-
чаютъ, что по Славенски *Прузи*, по Россїйски *Са-
ранча*, называется, а не былїе какое, какъ нѣко-
торые толкують.“ А кодъ *пруги* овако: „*Пруги*,
овъ, и *Пружіе*, *жія*, с. ср. 2. скл. Сл. Саранча.
Се азъ наведу заутра пруги многи. Исх. 10. 4.“
А и изъ самога словаря Алексїева да е госпо-
динъ са два крста преписао редомъ речи (мѣс-
то што ихъ е поизраставляю и гдѣное изоставїю)
видѣло бы се да Алексїевъ само показуе како
су други о томе мисляли и говорили, и све у-
зевши едно съ другїемъ да е више съ мое стра-
не него са стране господина са два крста. За о-
правданъ Алексїева ево овдѣ нѣговїихъ речи
редомъ. Кодъ речи *акриды* онъ каже ово: „*А-
криды*, Греч. упоминаются у Марка въ гл. 1. стих.
6. Есть пища св. Іоанна Предтечи, коя у Матѣеа
гл. 3. ст. 4. названа пружїемъ или пругами. А по
сказанїю Исидора Пилусїота суть *вершины билїя*
или *деревцецъ*, По Лат. *locustae* то есть саранча.
У св. Теофилакта въ толкованїи на Матѣеа зна-
чить родъ зелїя, которое называется *Малатра*.
Иные же писатели подъ именемъ *Акриды* разумѣ-
ють особеный родъ насѣкомыхъ, въ пищу упо-
требляемыхъ, *Тремел. на гл. 11. Левить*.“ А кодъ
речи *пружіе* ово каже: „*Пружіе*, *пруги* и *прузи*,
просто называемая саранча, по Лат. *locustae*.
Родъ насѣкомыхъ, поядающихъ всякое растѣнїе
и плоды земные, какъ видно въ книгѣ *Исход. гл.
10. 4. 5. и 6. Псалм. 104. 34*. Такъ же бабочки
на вершинахъ былїя травнаго садащїеся, откуда
и называются по Греч. *акриды*. Исидоръ Пилу-

УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

зјотъ (въ посл. 32. книг. 1.) мнитъ пицу Иоанна Крестителя быти самыя верхушки дровъ. *Матѳ.*

3. 4. Такъ же Никифоръ Каллистъ (кн. 1. ист. церк. гл. 14.) и другіе учителя. — Дакле ніе сумнѣ да е св. Іованъ у пустыни ео скакавце; а како е то могао чинити, ніе наше испитивати (него е нашъ посао казати шта у еванђелию стои да е ео); али кадъ господињ са два крста каже да е „*прече помыслити, да е св. Іоаннъ, као строгій постникъ, ео оврше некогъ растѣнія у пустыни, него да се рано скакавцъма, као вештествомъ меснатимъ;*“ дай да кажемъ што и на то. Свакъ ће вѣровати да е ракъ, кои у води еде сваку стрвину, сто пута погани а и меснати одъ скакаваца, кои се храни само травомъ и лишћемъ; па мы опетъ раке едемо узъ часный постъ и у оне дане кадъ се не еде ни риба ни зейтинъ!!! Осимъ тога напоменуто е мало пріе да е у Мойсиеву закону Чивутима допуштено изриекомъ ести и скакавце; а и у новинама Бюградскима было е есенасъ да и данасъ има народа кои скакавце еду. — Тако нити е истина да се я ние самъ држао приевода Грчке цркве, и да самъ „*волео сѣдовати Лутеру и Латинской цркви;*“ нити е истина да наша црква „*безизятно подъ речію „акриди“ у поменутымъ мѣстама Евангелія разумева оврше растѣнія, коима се св. Іоаннъ у пустыни питао.*“

На 3.) Ніе истина да су мени „*Мехитаристе*“ штампале овај приеводъ Новаго завѣта *о своје трошку*, или као што господињ са два крста каже своимъ „*иждивеніемъ,*“ него е онъ штампанъ у нѣховой штампариі *моимъ трошкомъ* као и друге мое кнѣге кое су кодъ нѣхъ штампане; и господињ са два крста овиемъ речима мене *опада*, и *вара* народъ кои Подунавку чита и слуша. Ако е господињ са два крста радъ ову кривизу и срамоту са себе скинути, онъ валя да повѣдочи оно што е казао.

На 4.) Истина е да самъ я овај приеводъ Новаго завѣта штапмао „*безъ икаквогъ саучастія надлежне црквене власти, и безъ предварителногъ споразумѣнія са ученымъ свое цркве Богословица.*“ Али самъ ово учинію изъ два узрока: а) Што самъ се бою да приеводъ мой не бы дошао у руке онакиемъ богословима кои бы га, не разумѣваюћи управо ни ствари ни езика, искварили и нагрдили, те или бы постао као и Стойковићевъ што е, или се не бы никако ни наштапмао; и мислимъ да ме е господињ са два крста у овоме са свиємъ оправдао и предъ данашњиємъ

нараштаемъ и предъ потомствомъ. А б) Ова кнѣга моя нити е за цркву нити и за какву потребу (црквену, него само да е читаю люди као и другу кнѣгу, и за то управо ние самъ ни мислю, као и садъ што не мислимъ, да се она не може наштампати и читати „*безъ саучастія*“ какве „*црквене власти.*“ Кадъ се могао Стойковићевъ приеводъ никакиємъ езикомъ „*безъ саучастія*“ и чиега наштампати и у Петербургу (1824) и у Липисци (1834), па за то ни данасъ нико ништа противъ нѣга не говори; за што да се не бы могао мой, кои е одъ нѣгова у свачему больій и правилній? већъ ако за то што е Стойковићъ изъ Сриема изъ Руме а я изъ Србіе изъ Ядра изъ села Тршића!

У Бечу 20. Януар. 1848.

Вукъ Стеф. Караѣићъ.

ОДГОВОРЪ

„Господина са два крста.“

Читали смо ето, како се г. Вукъ брани противъ мои неколико речій о нѣговомъ преводу Новаго Завѣта. Ову обрану свою онъ е послао у писму едномъ на Учредника правителствены новина, кои ю е по дужности поднео надлежномъ мѣсту да бы се штампати одобрила, одъ куда е после и до мене дошла. Ако и не бы требало, као што ни вредно ніе, ни у какво прирѣије узимати наводе г. Вука, почемъ е наша црква већъ еданпутъ забрашила уношай те нѣгове кнѣге у Србію, као кнѣге, коя е написана не само противно свакоме моралу, срамотнимъ и скареднимъ речма, па тако светиню предмета осквернила, већъ и правый смысао овога нарушила и искварила; ништа мањ опетъ самъ се одважію, на све нѣгове наводе у кратко и одма одговорити, па и то сада јоштъ еданпутъ за свагда. Ево дакле:

На 1.) Зло е мене разумео г. Вукъ, кадъ ме беда, да самъ реко, да онъ некакавъ новъ езикъ Србима намеће и наметнути труди се. Я ние самъ ту разумевао некакавъ новоскованый езикъ, за кои Срби јоштъ нису чули; него самъ разумевао езикъ г. Вука, коимъ онъ пише, коимъ е Новый Завѣтъ написао и о комъ единако труби, да е то езикъ, коимъ народъ Србскій говори, а овамо сви Срби устама своимъ сведоче, да они не говоре онако као што г. Вукъ пише. Дакле езикъ г. Вука ніе говорный езикъ Срба.

Но ніе ни писменый языкъ Срба; о томъ ће га уверити све новіега времена Србске кнѣге, коє су у Београду, Новомъ Саду, Суботѣци, Сегедину, Пешти, Бечу и у Липисци печатане; о томъ ће га уверити петоре новине Београдске, Пештанске новине съ народнымъ Листомъ, Магазиномъ Далматинскій, па и саме новине Србске, коє су пре тридесетъ годѣна у Бечу излазиле, а и данасъ Хрватске съ Даницомъ и Зора Далматинска. Ал' се г. Вукъ овде увекъ позыва на ауторитетъ страны учены людѣи, кои, читаюћи народне Србске песме (за кои скупляѣи и изданіе г. Вуку заслужену хвалу не одричемо), омалише языкъ Србскій, па зато г. Вука, аки бы то све нѣгово дѣло было, у небо славомъ пренеше; и читаюћи іошѣи и нека нѣгова дѣла, а не увиђаюћи да є у тима языкъ врло различанъ одъ онога у песмама, усуђую се по г. Вуку доказивати: да ни еданъ спѣсатель Србскій не зна языка Србскога, и да є само оно Србски, што долази одъ Вука! Ово су све претераности, коє ништа друго, до презрѣніе заслужую. Па зато примѣчавамъ само, да гласъ у опредѣляваню кнѣжевнога языка Срба имаю само кнѣжевници Србски, као у Рускомъ Руски, у Ческомъ Чески, у Немачкомъ Немачки и т. д. Тежко ономе, коме туђини капу кроє! —

Г. Вукъ одъ како се появио на полю кнѣжества Србскога, увекъ ваче на языкъ Славенскій; а сада преводѣи Новый Завѣтъ, како самъ у предговору нехотице исповеда, ніе ни толико имао у снаги говорный языкъ народа Србскога, да бы се могао у свему простимъ речма изразити, но морао є и нове речи ковати и Славенскомъ языку приблизити се! Какова слѣдственостъ! Ал' и ово, што є одъ Славенскога узео, и токорсе посрбѣио, не изгледа ни Славенски ни Србски, но као нешто полутано. За примѣръ само наводомъ изъ Луке гл. 23. ст. 27., гди є превео: „плакаху и нарицаху“ уместо „плачући и запевајући“ ил' болъ „плачући и ецајући“, кадъ є у Славенскомъ тексту „плакаху и рыдаху“ и т. д. — По г. Вукъ и то често доказує, да Срби незнаю Славенскога языка, и вели да то данасъ болъ знаю Чеси, Словаци, Кранѣци и т. д. Я незнамъ како є то, да євуда има учены Слависта, само у Срба нема! како то, да данасъ они Славени опредѣляваю Славенскій языкъ, кои су у оно време, кадъ є прва луча Славенства, како изъ исторіе знамо, у Срба сѣгнула, и кадъ є у Срба, при свима незгоднима обстоятелствама, народностъ Славенска цвѣтала, іошѣи у дубокомъ

сну спавали, одбацујући Славенскій языкъ, а примајући Римскій и друге странне! Нећу да спомынѣмъ она времена, кадъ є съ юга и востока Славенскога пренешено на западъ Богослуженіе Славенско; нећу да спомынѣмъ ни она времена, кадъ су сами Руси, кои данасъ држе се за наиболъ Слависте, изъ Србѣи себи епископе узимали; нећу да спомынѣмъ ни оно време, кадъ су Руси Србе за свое учителя поставляли: само ћу да напоменемъ, да є Србинъ быо, кои є у Русіи подъ Екатериномъ II. г. 1780. првѣи школе уредіо, а тай є мужъ быо Янковићъ Демерієвъ. Єдва ћемо къ томе іошѣи и данасъ наћи икоєгъ Славенина, кои бы слађе могао Славенски писати, него што су некада у насъ писали Терлаићъ, Кенгелаць, Болићъ, Мушицки и многи други. Срби дакле некада знаше, па и друге научише: а данасъ незнаю ништа? Какова любовъ къ Србству! —

На 2.) Г. Вукъ за достоверностъ превода своєгъ у речи „акриди“ позыва се на преводъ Руске цркве у години 1820. Истина у томъ на Рускій языкъ преведеномъ Евангелію истолкована є речъ „акриди“, да є некѣи родъ скакаваца; но може ли покушеніе превода, предузето у почетку овогъ 19. столѣтія, оборити, односително на речъ „акриди“, едногласна мнѣнія светы Отаца православне восточне цркве за пуны 18. столѣтія? нису ли Руси одъ Грчка приѣмили веру Христову и цело свето писмо? нису ли найпре Грцы почели толковати свето писмо, коя су толкованя Руси усвоили? ніе ли светый Іоаннъ Златоустый быо светило вселенске цркве у струци богословской? А по нѣму є толковао „акриде“ ученикъ нѣговъ Исидоръ Пилусіотскій, живившій у почетку 5. века, да су овршцы растѣнія а никако скакавцы. Исто є тако у 11. столѣтію толковао „акриде“ Теофилактъ архієпископъ Бугарскій, и изрикомъ каже у предговору, да се у свему придржаво толкованія Златоустогъ. Исто су тако толковали „акриде“ у 14. столѣтію Никифоръ и Калисть. Єдномъ речію, цео востокъ о акридима, коє є светый Іоаннъ у пустынѣи єо, држи, да су то овршцы растѣнія на подобіе ластара, и никако скакавцы. За то намъ ємствую и сада живећи учителя црковны толкованя; особито она у Атини проповедника Германа и Євтимія Зигавина. Шта више, садъ є у найновіе време некѣи Рильскогъ монастыра ученый Бромонахъ Неофитъ превео Новый Завѣтъ на простый Бугарскій языкъ, и каже изрикомъ, да є светый Іоаннъ овршке одъ была у пустынѣи єо.

Ево и ѿговори речій: „астиѣ то му беше властаре и медь дивь.“ Мат. гл. 3. ст. 4. А у Марка гл. 1. ст. 6. овако каже: „И ядеше властаре, и медь дивь.“ Найпосле да наведемо, шта говори прославльный Оленъ о скакавцима, грчки акри- дима, по немачки Heuschrecken. „Die Heuschrecken, вели онъ у 5. свезки стр. 1519. свое Бестественице, welche die Israeliten in der Wüste selbst gegessen haben, hält man für Vögel, und diejenigen des Johannes des Taufers für die Samen des Johannisbrodbaumes, Ceratonia siliqua.“ Тако дакле и естествоиспытательи мысле о акридима, кое є св. Иоаннь креститель єо, да су то рошчићи (слѣдовательно растѣнїе а не животно); а оне, што су ий Иераилтяни у пустыньи єли, да су птице. — Но г. Вукъ, да бы, по толковательима западне цркве, доказао, да є светый Иоаннь Креститель скакавце єо, наводи, да се и у Псалтиру подь рѣчи „прузїе“ скакавци разумѣваю, показуюћи неколико мѣста, гдѣ су заи- ста скакавци; ал' нїе хотѣо показати она мѣста у старомъ завѣту, гдѣ се подь „прузїе“ не разумѣваю „скакавци“ но ластарь, као и. пр. кодъ Еклезїаста гл. 12. ст. 5. И овде се дакле види, како є г. Вукъ себичань.

Люто се вара г. Вукъ, ако мысли, да на востоку амо нема ученїи Грка нег' што су даскали и логїотате, кои се ово као учителяи по школама, ово као писари кодъ Паша налазе. И башъ зато и погрешава, што неће да призна, да су и ранїи векова Грчки богослови умели дубоко прозрети у високе тайне светогъ писма и подпуно ий истолковати, а и данашнїи истога народа богослови да нису, као што онъ вели, самоуцы, нити да се тымъ посломъ текъ онако узредь забавляю. Ето му изъ прошавши последнїи столѣтїя: патриарха Генадїя, Маврокордата, Минїатеса, Евстратїя, Аринта Хїосца, Тео- зарита и Никодима светогорца, Теотокиа и мно- ге друге; после саданьгъ вѣка: Германа и Зига- вина. А одъ найновїи доволянъ ће му быти е- данъ за све прославльный Константинъ велике цркве Економъ, кои є садъ найкорїе тры де- беле кнїйге написао и то са дубокомъ богослов- скомъ ученосћу, доказуюћи исправность и пре- восходство превода 70. толковника надъ дру- гимъ переводима.

И тако, имаюћи оволике сїйне сведоке, по- чевши одъ Златоустога па крозь све вѣкове Христїанства до данасъ, и подпуно уверени, да Грчко-восточна православна црква єднимъ уст- ма свою свои велики Учителя исповеда: да се

светый Иоаннь у пустыньи овршцима неки рас- тѣнїя а не скакавцима питао, можемо мы сви православни безъ бриге быти, што рускїй ака- демическїй Словарь подь речи „акриди“ само скакавце разумева. А и што се наведеногъ рус- когъ превода тиче, чисто двоуми человекъ: да ли су переводительи были уверени, да „акриди“ на томъ месту значи скакавце, и да се нїима све- тый Иоаннь питао; ерь иначе бы ту речь у са- момъ тексту заменили са рускомъ „саранча“ а небы є подь звездѣцомъ на страни толковали, да значи некїй родъ „саранче.“ — По свой при- лица быће, да су у доцнїя времена а и сами Руси неуместность или неисправность превода свогъ увидили, пакъ су зато одъ тогъ посла и престали, а можда и морали престати; ерь є Руско Библейско обшество, кое є за переводъ светога писма г. 1820. постало, већъ године 1825. укинута, и типографїю истога купили су депутаты Србски одъ святѣйшегъ Синода и ова- мо у Србїю године 1831. донели.

Црква дакле Грчка или грчко-восточна, ко- їой и мы заєдно съ Русима принадлежимо, изу- зымаюћи често поменутый предводъ Рускїй, без- изятно држи и толкує, да є светый Иоаннь у пустыньи овршце растѣнїя єо, као што напро- тивъ западна црква па и Лутеранска и Калвин- ска безизятно држи и толкує, да є светый Ио- аннь у пустыньи скакавце єо. Но нама су тол- кованю светогъ писма далеко пречи и достовѣр- нїи отцы наше цркве, него Вукови Бретшнайде- ри, Стефануси и нїима подобни. По овоме дакле, осниваюћи се на толкованя св. отаца, а не као у ве- тарь рекао самъ я, да є г. Вукъ у реченомъ толко- ваню волео држати се Римске и Лутеранске него свое цркве. — Нити што важи овде оно сравнїива- нїѣ рака са акридомъ, у комъ г. Вукъ велико доказа- телство за себе налази. Друго є то, што є Христї- янїма дозвољно узъ постъ ести раке, као што є Евреїма Левитскимъ закономъ дозвољно бы- ло ести скакавце; а друго є овде питањ: чимъ се ранїо пустыньикъ светый Иоаннь? Та г. Вукъ вальда зна као человекъ у Србїи рођенъ, да се наши одшелцы, пустыньицы и строги постници уздржаваю и одъ онаковы єла, коя су одъ цркве узъ постъ дозвољна.

На 3.) Некъ се не люти г. Вукъ и за оне речи мое, гди самъ казао, да є онъ, г. Вукъ, переводъ свой о трошку Мехитариста печатао. Я у првїй ма нисамъ имао нужде о томе што являти, почемъ самъ изъ Сѣверне Пчеле разу-

мео, да му е у издаваню тогъ превода Князь Милошъ помого. Но кадъ е скоро затимъ князь Милошъ некимъ лицама амо у Београдъ писао и оно известіа Сѣверне Пчеле за лажно прогласію, додавши, да онъ паре едне на Вуковъ преводъ дао ніе, него да е та цела стварь кодъ Мехитариста обдѣлана: онда самъ пао у сумню, да не буду Мехитаристе и дали трошакъ г. Вуку на издаванъ превода Новогъ Завѣта; еръ ми е то добро познато, да г. Вукъ свои новаца нема, да на то троши; а у сумњи той утврдіо самъ се іошъ болъ тьме, што самъ дознао, да е г. Вукъ, шуруюћи са шокачкимъ Фратровима, одъ њи и прійміо ј, њ, љ. Ево му сведочанства: Коста Калайдовић у књиги својој год. 1824. у Москви подъ именовъ „*Јоаниъ Ексархъ Болгарскій*“ печатаној на страни 120. каже, да е речена писмена некій шокачкій Фраторъ Юрка, родомъ изъ Крижеваца у Хорватској, одъ прилике пре 183. године у Русію пренео, и за болъ уверењъ наводи одма на слѣдуюћој страни правописъ њговъ, изъ кога ћемо, примера ради, неколико речи навести: „Гди бо в којемъ народу нистъ књижнихъ писателъевъ и народногъ устројенја и законоставја — Сербљани тако сугъ изгубили своју дединску бесиду — дља ради својего трудљубља — всакиъ бо језикъ јмајетъ — никаковије ползи“ — и т. д. Дакле е пре 183. године Фраторъ шокачкій Юрка писао ј, њ, љ избацивши изъ азбуке Србске писмена л, ю, е, љ, њ, али е, вальда збогъ смутнѣ неке на користь уніе, Сибира допао; а садъ се нашао г. Вукъ да правописъ њговъ Србима наметне. Но и како се то слаже са речима г. Вука, кои еднако о себи труби, да више одъ 30. година учи ѣзыкъ Србскій, кадъ видимо да е шокачкій Фраторъ пре 183. године то изштудиро, чимъ се г. Вукъ хвали; еръ ни онъ непише писмена л, ю, е, љ, њ, него ј, њ, љ. Ако е намера г. Вука са своимъ преводомъ Новогъ Завѣта тако чиста као што е овде чисту истину казо, то онда свакъ Србинъ може лако погодити, како стои съ г. Вукомъ збогъ њговогъ превода.

На 4.) Црква восточна, као права апостолска црква, има пуно право мотрити на све оно, што се њ тиче, и недати, да се у дѣла и дужности њне мешаю они, кои нису на то звани. У число овы спада и г. Вукъ. Па зато бы болъ учинію, да се ніе мешо у посо, за кои ніе; еръ самъ вели, како се то правило у Русіи строго наблюдава. Но кадъ се већъ дао на посо, кои

не иде у њгову струку, зашто нехтеде најпре дѣло свое поднети цензури свое цркве? Залудъ се позыва г. Вукъ на Стойковићевъ преводъ, као да е и онъ безъ саучастія и одобренія Руске духовне власти печатанъ. Стойковићевъ преводъ печатанъ е трошкомъ Библейскогъ обшества у Петербургу, а Библейско обшество было е подъ управомъ святѣйшегъ Синода. Може ли садъ ко паметанъ рећи, да е Стойковићевъ преводъ безъ предварителногъ разсмотренія одъ духовне власти печатанъ? А друго примера тога нема ни у средъ Германіе, да ко издае преводъ светогъ писма безъ предварителногъ разсмотренія одбора каквогъ богословскогъ. Ено му Ессове Библие, па нека види, колико ій е свештены лица и богословски факултета прегледало пре него што ће у штампѣ ући. Па кадъ се тако строго мотри на преводъ светогъ писма у слободной и наученој Германіи, да шта ћемо рећи, кадъ бы кои сынъ Римске цркве хотео печатати преводъ какавъ светогъ писма у Бечу, безъ знања и одобренія црковне власти, шта бы радила Бечка цензура? Стойковићевъ дакле преводъ ніе изишо на светъ у Петербургу пре докъ га ніе духовна власть расмотрила и одобрила. А кадъ се године 1836. чуло, да е руска црква истый преводъ Стойковићевъ за недостатчанъ прогласила и забранила, съ места е и овде у Србию унось тій књига забрањнѣ, као што е и унось превода г. Вука забрањнѣ. Дакле ніе се ту гледало одкуда е ко родомъ, да ли изъ Руме у Срему или изъ Тршића у Ядру?

У Београду 28. Фебр. 1848.

††.

ПУТОВАЊЕ

изъ Београда у Италију (аустрійску) прошлогъ 1847. лѣта.

(Продуженъ.)

Изъ кабинета бронза иде се у кабинетъ нумизматичкій, у коме има предмета односећи се на природну историю. До овогъ кабинета налази се дугачка сала, у којој има живописа достойны пажнѣ.

Ал' е најзнаменитія сала библиотеке амбросянске, у којој се види посао еданъ *Рафаиловъ*; ово е истина само рисунка, еръ е правый живописъ у Риму у Ватикану. У овой истой сали виде се 12. рисункій одъ *Леонарда да Винча*, за овы 12. комада давао е краљ еданъ имаоцу њномъ 36.000 ₪, па ій овай ніе хтѣо дати, него

ий е поклонію вароши Милану. И ояъ е быо Миланцакъ. Нѣгово име е изрезано на споменику, кои се у ходняку находи. Има у поменутой сали живописа одъ *Михаила Анѣла*, *Юлія Романа* и *Гауденцій Ферара*; света породица и два светителя одъ *Тиціана*; мудраци кланяю се Христу одъ *Тинторета*; распеће Христово одъ *Гюйда*; двѣ свете породице одъ *Бернардина Хитина*; Христось одъ истога; пастири кланяю се Иусу одъ *Борога*; одломакъ битке Константина великогъ одъ *Рафаила*. У одной одъ наведены сала налази се и портре *Ћорѣа Кастріоте*, *Скендербега*, врло старо; може быти, да е ово правый обликъ овогъ славногъ юнака; ако е то, вредно бы было да се у камену изреже и продае.

3. Лицеумъ и Гимназія св. Александра. Има музеумъ за природну историю и звѣздогледалиште.

4. Другу общтинску гимназію.

5. Ц. кр. колегіумъ за мушку дѣцу.

6. Колегіумъ названный калкотасѣи.

7. Семинарь за 320. питомца. Подъ овимъ стое два друга колегіума за оне младиће, кои се спремаю у богословію: еданъ у комъ се предае философія за 200, а другій за гимназіалне науке, у коме има 120 дѣце.

8. Школа — конзерваторіумъ — за музику.

9. Школа, гдѣ се учи, како треба лѣчити кова.

10. Школа за нѣме, и то за 30. мушки и 30. женски.

11. Ц. кр. колегіумъ за племићке и одличны родители женску дѣцу; прима се 54 дѣвояка: 24 безъ плате а 30 за плату.

12. Колегіумъ Гвасталла. Задужбина грофице Луизе Торелли одъ Гвасталле. У овомъ се воспитавая 24 дѣвояка племићки, и одличны людій кѣри. па пошто се брижљиво воспитаю и изиђу изъ овогъ пензионата да се удаю, добіе свака у име мираза по 400 талира.

13. Колегіумъ визитаціе. У овой се прима 50 дѣвояка на воспитанѣ.

14. Болница велика. Основана г. 1456. мѣсеца Априла одъ Франца Сфорзе и нѣгове супруге Бланке Маріе Висконти. После ова два прва основателя, многи су поздній остављали и завѣштавали болници овой знамените сумме новаца. Она има прихода годишнѣгъ 5,000.000. лира милански, а то е 1,388.888 фор. ср. Примити може болница ова 2.000 болестника; па осимъ овы издржаваю се горепоменутигъ приходомъ:

15. Мѣсто кодъ св. круне; у овомъ наређую се лѣкови и ови даю бадава оныма, кои се ту приѣве.

16. Кућа за луде.

17. Кућа, гдѣ се порађая сироте жене.

18. Кућа за примаѣ копияди.

19. Болница воена.

20. Болница тако названа добре браће за 90 мушкараца.

21. Болница добры сестара за женске.

22. Сиротиньска кућа за 230. дѣце; у којой се сирота дѣца обучаваю у елементарнимъ наукама и занату, кои себи изберу.

23. Кућа, у кою се примаю и издржаваю старци преко 70. година.

24. Лазаретъ изванъ варошке капие. Сазиданъ у време куге, коя е бѣснила у Милану у почетку 16. столећа. У овоме се даю квартири сиромашнымъ занатліяма за умѣрену цѣну.

25. Чувалиште за малу дѣцу.

Касарній у Милану има 7. А театри су слѣдуюћи: Делла Скала, већій одъ оногъ св. Карла у Наполю, има 265 стопа дуживе и 100 стопа ширине; Канубіана, Ре, Каркано, театеръ филдраматичній, Лентасіо, Фіандо, Стадера, Чирка Масимо, Амфитеатеръ делла Конкордіа. Театри се дѣле на ноћне и дневне; у овимъ последнимъ игра се само даню; у театру Стадери игра се даню и ноћу.

Амфитеатеръ арене има 750' у діаметру; 30.000 людій могу угодно гледати, шта се на нѣму представя. Амфитеатеръ е овай величествено саграђенъ. Планъ е начинію Кавалеръ *Каполика*.

Піяца у вароши овой нема; и што има све е малено и тескобно; она предъ палатомъ архиепископовомъ понайвећа е. Ал' шеталишта има Миланъ особито лѣпы; као што га воде обтичу свудъ унаоколо: тако има свудъ унаоколо и шеталишта; она на сѣверной страни особито се одликую тиме, што се съ нѣи виде Алпійске горе особито Симпаонъ, преко когъ е Бонапарте съ войскомъ сишао и у Ломбардіи се показао, на удивлѣнѣ свою, кои су држали да се преко те грдие планине съ войскомъ прећи никако не може.

За олакшицу трговине постое у Милану: берза, и трговачкій одборъ, кои представя правителству, шта трговци за напредакъ трговине желе и потражую. У вароши овой налазе се двѣ фабрике, у којой се ствари свилене израђую

особите лѣпоте и вредности. Има и една ковница са пространимъ зградама и орудіама за тай носао.

Околина е Милана све сама равница, засѣяна понайвише кукурузомъ. Ал' подранѣванѣ дудовы дрвета найпоглавитія е радня тамошњи жителя. Свилара има у селу едномъ одъ вароши еданъ сатъ удалномъ и то по начину као што су оне у Срему.

Не далеко одъ Милана налази се варошь мала, ал' стара, која се зове Монза. Она има врло велику и старинску цркву катедралну. У овој су крунисани цареви Ото I. II. и III. (936. — 1002 после Хр.) Поправљана е у 16. вѣку. На фасади цркве виде се Теодонинде и Анпорија Басрениѣви. У нѣој се чува круна гвоздена, којомъ се крунисао Карлъ V. у Болонњи, Наполеонъ, и Фердинандъ сада владајућий императоръ аустријскій 1838. у Милану.

На крају вароши Молза налази се летњи дворачъ съ пространомъ и врло лѣпо израѣномъ бантомъ; у овомъ дворцу налазила се прошлогъ лѣта супруга вице-кралѣва са својомъ породицомъ. Изъ Милана до Монзе има гвоздениъ путь.

(Далѣ слѣдує.)

О БЛАГОДѢЯНІЮ.

(Съ грчкогъ.)

1. У човеку находи се некій небесный гласъ, кои га достойнымъ чини, да се уподоби самомъ Божеству.

2. Тай е гласъ милосрдіа гласъ, кои као некій божественый гласъ у пролѣтномъ ютрянѣ въздуху преноси се мирно у обиталиште бѣде.

3. Послушай, о човече! Никакавъ другій тренутакъ живота нѣ тако радостанъ и весео, као онај, у комъ будешъ чувствовао, да те е Божество удостоило да обрадуєшь друге твоимъ благодѣяніама.

4. Какавъ блаженный тренутакъ за онога, кога е благодѣтелна божія рука удостоила, да предобива весела и найпризнателнія човеческа осмѣиваня чрезъ безсмртный рогъ Амалтїе!*) или кога е поставила у вртоградъ земны блага, когъ мирасне радости руже може своевольно расположити својој браћи.

*) Изобиліа.

5. Кадъ што коме поднесешъ, поднеси то веселымъ срцемъ и безъ вике; ерѣ кои много мысли о ономъ, кое валя дати, онај неблагодѣтельствує изъ свегъ срца.

6. Благодѣяніє само е онда права добродѣтель, кадъ побуѣнѣ истогъ извире изъ унутрашнѣгъ сажалѣня према злополучію требуюћи. Дѣло неукрашава срце, већъ воля чествує дѣло.

7. Буди мударъ у твоимъ благодѣяніама! Немой подпомагати немарљиве и недѣятелне; ерѣ таковымъ твоимъ несходнымъ благодѣяніємъ умножавашъ већма нѣову ленность.

8. Удѣли човеколюбиво твоє поклонє оскуднымъ породицама, кое, ради спасєня нѣовогъ сиромашногъ живота, покушаваю свако праведно средство!

9. Подай твоя блага онымъ материма, кои наручія су претежка одъ плачуће дѣце! Подай иста болуюћимъ отцевима, кои оскудѣваю у снази къ дѣланю!

10. Покланяй иста сиротой дѣци, која да бы чествовала споменъ нѣовы преминувши родителя, посвећую све данє свое, па и саме ноћи претеретномъ раду!

11. Поднеси иста драговољно онымъ младенцима, кои су готови свако праведно дѣло предузети, али средства къ томе немаю!

12. Подѣли иста човеколюбиво сиротама оставшимъ, кое угнѣтєне одъ глади и зиме будући, безъ средства къ пристойнїємъ воспитанію, падаю при томъ у нѣжной својој младости у разне бѣде живота! Буди ты човеколюбивый отаць, мати, и нѣовъ покровителный аѣео!

13. Одлази усрдно тамо, ма ко да си, и буди благій аѣео, кога шилѣ Богъ у бѣднимъ часовима ради спасєня одъ очаянїа.

14. Одлази тамо отечески и твојомъ спасителномъ радощю утѣшавай блєда лица, одъ кои е већъ угашєнъ свакій знакъ осмѣиваня.

15. Услађавай се сладкимъ сузама нѣовы тронућа и удовольства! тѣши жалость и слади се нѣовомъ радощю, ерѣ исте сироте, да бы изразилє найдублю према теби признателность, боре се како да ослободе свой слабый гласъ, и немогући то, предаю духъ погледомъ управљнымъ къ небу, чимъ ти показую, да е тамо изворъ праве награде!

С. М. Ю.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственој Книгопечатњи у Београду.

